

ПОЧАТКОВА ШКОЛА

УДК 373.3.016:811.161.2:159.955373.3.016:811.161.2:159.955

CREATIVE TASKS AS A MEANS OF DEVELOPING CREATIVE THINKING AT UKRAINIAN LANGUAGE LESSONS IN PRIMARY SCHOOL

ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Світлана Помірча

кандидат філологічних наук,
доцент,
E-mail: swetlanapom@gmail.com
ORCID 0000-0003-1636-3239
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет», Україна

Svetlana Pomircha

Ph.D. of Philological Sciences,
Associate Professor,
E-mail: swetlanapom@gmail.com
ORCID 0000-0003-1636-3239
SHEI "Donbas State Pedagogical
University", Ukraine

Алла Семіряжко

здобувач 2 (магістерського) рівня
вищої освіти спеціальності
013 Початкова освіта
E-mail: allasemirazko@gmail.com
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет», Україна

Alla Semiryazko

applicant of 2 (master's) level
higher education specialty
013 Pochatkova osvita
E-mail: allasemirazko@gmail.com
SHEI "Donbas State Pedagogical
University", Ukraine

ABSTRACT

The article emphasizes that the initial link, which lays the foundation for the general educational training of student youth and is regulated by the Concept of the New Ukrainian School (NUS), is of great importance in modern education, provides for the formation of a comprehensively developed, socially adapted, creatively thinking personality capable of active self-realization in any type of activity. It is noted that the development of creativity, and creative thinking of an individual is carried out more efficiently, the earlier this process begins. It is emphasized that creative tasks are one of the relevant means of developing creative thinking at Ukrainian language lessons in primary school. The system of creative tasks for the development of creative thinking of schoolchildren, their levels of complexity, and examples of tasks implemented at Ukrainian language lessons are considered. It has been noted that creative tasks form the most important things: the need for self-expression, empathy, a sense of word, the ability to transfer and connect knowledge from different fields, to reflect on various facts and phenomena. Attention is drawn to the fact that an important structural component of the system of work for the development of schoolchildren's creative thinking is lessons of Literature built on the basis of the technology of pedagogical workshops. During these lessons, through reading and writing, the development of such personality qualities as subjectivity, reflexivity,

critical thinking, and creativity is ensured. The goals, tasks, and algorithm (there are two stages, and is built according to a certain plan) of building a pedagogical workshop are revealed. It has been established that Ukrainian language lessons contain the potential for the development of creative thinking in children of primary school age. With the help of creative activity, an algorithm of actions is formed in children in expressing their ideas – the ability to act outside of a template, the development of basic mental processes, the satisfaction of the need for productive creative activity, creative potential is actively manifested, technical skills and abilities are improved, the ability to apply various means of creative expression.

Key words: *creative tasks, creative thinking, lessons of Ukrainian Language, pedagogical workshop, primary school.*

Актуальність теми. У Законі України «Про освіту», Концепції Нової української школи (далі – НУШ) та ін. визначено основні засади щодо реформування освітньої сфери – створення нової системи освіти, орієнтованої на формування компетентної, активної, творчої особистості, яка здатна генерувати творчі ідеї, реагувати на нові виклики часу, приймати нестандартні рішення, вести за собою (бути лідером), аналізувати інформацію, обґрунтовувати та доводити власну думку.

Згоджуємося з думкою сучасних учених, дослідників, методистів, педагогів-практиків (В. Клименко, В. Павленко, В. Ушакова, Н. Юхимчук та ін.), що активне формування такої особистості необхідно розпочинати з молодшого шкільного віку, оскільки саме цей віковий період є сенситивним (певні психологічні процеси та здібності мають найвищу вразливість до зовнішнього стимулювання). Протягом цього періоду школярі набувають нових навичок і вмій, швидше та ефективніше розвиваються уява, творчість, креативне мислення, комунікабельність, фантазія, ініціативність, сприйнятливність до нового, помітно проявляється допитливість, формується вміння критично оцінювати свою діяльність тощо.

Отже, вагомого значення, в сучасній освіті, набуває початкова ланка, що закладає фундамент загальноосвітньої підготовки учнівської молоді та регульована Концепцією НУШ, передбачає формування всебічно розвиненої, соціально адаптованої, креативно мислячої особистості здатної до активної самореалізації у будь-якому виді діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній вітчизняній педагогічній науці різні питання сутності поняття креативності розглянули В. Антонішева, О. Антонова, О. Дубасенюк, О. Заболотна, Т. Розова, Л. Ткаченко, Н. Чувасова та ін.; творчих здібностей учнівської молоді розкрили І. Барко, І. Габеркорн, І. Калошина, О. Кочерга, В. Моляко, І. Середа, В. Трофімчук, С. Ящук та ін.; розвитку креативного мислення в учнів обґрунтували Н. Булка, Ю. Лимар, В. Павленко, В. Приймак, І. Станіславчук та ін.

Останні десятиліття науковцями активно обговорюється проблема розвитку креативного мислення в учнів на уроках української мови (Л. Болдись, О. Гордієнко, Т. Зотова, О. Іщук, О. Кашапова, Х. Козловська, Т. Кравченко, Б. Маріна, С. Рябова та ін.). Роль творчих завдань в освітньому процесі закладу освіти розкрито в працях Ю. Бондар, Л. Іщенко, О. Кононко, В. Рибалки, С. Сисоевої та ін.

Аналіз поглядів учених, дослідників, методистів, педагогів-практиків, представлених вище, переконливо доводить, що розвиток творчості, креативного мислення особистості здійснюється тим ефективніше, чим раніше починається цей процес. Зазначимо, що одним з актуальних засобів розвитку креативного мислення на уроках української мови в початковій школі є творчі завдання.

Формулювання цілей (мета) статті, постановка завдання. Мета статті полягає в аналізі ролі творчих завдань у розвитку креативного мислення молодших школярів на уроках української мови.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Розглядаючи проблему розвитку креативного мислення учнів учені підкреслили (Л. Іщенко, В. Приймак, С. Сисоева, І. Станіславчук та ін.), що такий розвиток можливий лише тоді, коли в освітньому процесі переважають творчі завдання. Науковцями (І. Воронюк, О. Лоюк, Т. Качак, В. Моляко, О. Митник, М. Шопіна та ін.) доведено, що особистість володіє творчим мисленням, якщо вона здатна виконувати такі групи логічних операцій: комбінувати інформацію, визначати причинно-наслідкові зв'язки, планувати та виконувати практичну діяльність. Т. Качак, урахувавши групи логічних операцій, було визначено наступні види творчих завдань:

1. Творчі завдання на комбінування інформації: виділення головного в тексті, порівняння, систематизація інформації, зміна інформації, доповнення інформації, об'єднання текстів і завдань, самостійне складання текстів і завдань, редагування текстів.

2. Творчі завдання на визначення причинно-наслідкових зв'язків: визначення причин і наслідків, доказ, спростування, визначення закономірності.

3. Творчі завдання на планування та виконання практичних дій: складання плану виконання завдання, планування та проведення спостереження, аналіз плану виконання (Качак, 2021).

Дослідження показало, що виокремлені види завдань дають змогу уявити зміст системи творчих завдань у вигляді взаємопов'язаних частин, що виконують розвивальну, пізнавальну, орієнтаційну, практичну функції та сприяють розвитку креативних здібностей школярів. На думку М.Ткачук, розвивальна функція має визначальний, стратегічний характер і справляє позитивний вплив на розвиток креативних здібностей школярів; пізнавальна функція спрямована на розширення творчого досвіду, вивчення учнями нових способів творчої діяльності; суть орієнтаційної функції полягає в прищепленні стійкого інтересу до творчої діяльності та разом із пізнавальною є базовою, опорною для всієї системи творчих завдань; практична функція спрямована на отримання школярами творчих продуктів у різних видах практичної діяльності (Ткачук, 2021: 415).

Розглянемо докладніше систему творчих завдань із розвитку креативного мислення учнівської молоді, їхні рівні складності, що запроваджували на уроках української мови.

Як засвідчив аналіз наукових досліджень, залежно від запропонованих учням проблемних ситуацій, мисленнєвих дій, форми представлення суперечностей (явні, приховані) умовно виділено три рівні складності (від простого – до складного) змісту системи творчих завдань, відповідно до яких розподілено методи творчості, що характеризують творчу діяльність школярів. Під час виконання цих завдань учнями, поряд з евристичними, мають

використовуватися алгоритмічні методи організації творчої діяльності.

Згоджуємося з думкою М. Явоненко, що кожен рівень являє собою своєрідну сходинку просування учня до опанування досвідом творчої діяльності, що визначається рівнем розвитку компонентів креативності (Явоненко, 2007).

Завдання III рівня складності. Як об'єкт на цьому рівні виступають слова, речення. Творчі завдання передбачають роботу за зразком, пояснення значення слова, фрази та призначені для розвитку творчої інтуїції, продуктивної уяви. Виконання таких завдань здійснюється на основі вибору варіантів і накопиченого творчого досвіду в молодшому шкільному віці. Використовуються евристичні методи творчості: метод фокальних об'єктів, морфологічний аналіз, метод контрольних запитань, окремі прийоми типового фантазування.

Наведемо приклади завдань цього рівня: лексико-орфографічна робота – це лексичні вправи, спрямовані на розвиток у дітей уваги до слова, спостереження за синонімами, антонімами, багатозначністю слів, фразеологічними поєднаннями, вправи в конструюванні словосполучень і речень, які в кінцевому підсумку працюють на збагачення словника школяр:

– пояснити зміст висловлювання: «Словник – це весь всесвіт в алфавітному порядку» (А.Франс);

– «Слово – магніт» (від слова – до власного тексту). Учні пропонуються вимовити будь-яке слово та записати його; дати йому емоційну характеристику (добре воно чи зле); назвати можливі слова, які можуть притягуватися до цього слова як до магніту; придумати з цими словами текст;

– від речення до власного тексту. Учні пропонуються прочитати прислів'я; усно передати його основний зміст; сформулювати тему;

– «Я відчуваю, що я...» (оповідання-фантазія). Учні пропонуються уявити, що вони перетворилися на один із предметів, що їх оточують; передати свої відчуття; постаратися записати свої думки у формі маленької розповіді або вірша.

Завдання II рівня складності перебувають на сходинку вище та спрямовані на розвиток основ системного мислення, продуктивної уяви. Під об'єктом, у завданнях цього рівня виступає текст. Творчі завдання подано або у вигляді проблемної ситуації, або передбачають створення власного продукту на основі запропонованого (Ткачук, 2021).

Наведемо приклади завдань цього рівня:

– «Я почну, а ти продовж...» (проба поетичних здібностей). Учні пропонуються звернути увагу на дошку, де записано два віршовані рядки; завершити розпочате за певну кількість часу;

– від цитати висловлювання до власного тексту. Учні пропонуються уважно прочитати висловлювання; обрати одне з них – на власний розсуд; визначити тему та сформулювати головну думку (ідею) цього висловлювання; висловити свої думки в невеликому тексті-міркуванні.

Завдання I рівня складності. Ці завдання містять приховані протиріччя та передбачають виконання творчих завдань на основі інструментів ТРВЗ. У ролі об'єкта, на цьому рівні, розглядається система української мови в цілому або художня система письменника, епохи (Сич, 2021).

Наведемо приклади завдань цього рівня:

– дослідження «Енциклопедія одного слова». Учні пропонуються

дослідити одне слово з наукового погляду (з кожного розділу науки про мову), а потім простежити, як живе слово в казці, маленькому оповіданні, великій повісті, віршах;

– учням пропонується текст літературного твору. Потрібно змінити розташування глав (абзаців) у тексті так, щоб вийшов новий сюжет;

– учням пропонується змінити образ одного з літературних героїв і відповідно внести зміни в сюжет твору;

– запропонувати необхідні, на думку учнів, заходи для поліпшення соціального становища літературного героя;

– розглянути фрагмент літературного твору та доповнити його новим змістом; на основі ідеї цього сюжету створити свій твір.

Акцентуємо, що всі представлені види завдань можуть використовуватися як на традиційних уроках української мови та літератури, так і на спеціальних уроках мовленнєвостворчості.

У ракурсі нашого дослідження, заслуговують на увагу уроки мовленнєвої творчості – навчання дітей умінню володіти усним і письмовим словом у процесі створення текстів різних стилів і жанрів.

Загальновідомо, що головна відмінність цих уроків від традиційних (граматичних, уроків розвитку зв'язного мовлення) у тому, що центральним є «слово», яке розглядається у взаємозв'язку всіх його сторін: естетичної, семантичної, граматичної. Усі грані слова проявляються, розкриваються в тексті. Отже, текст і є предметом і засобом навчання на уроках мовленнєвої творчості.

Процес організації мовленнєвої творчості дітей включає такі взаємозалежні етапи: непрямой підготовки, пов'язаний із націленістю всього процесу навчання на досягнення оптимального загального розвитку учнів і їхньою загальною мовною готовністю; безпосередньої роботи над твором (вибір теми, представлення її дітям відповідно до характеру теми, організація самостійної роботи); роботи над твором після його написання.

У ракурсі наукових поглядів Л. Костюк, О. Барнич та О.Мамчич, процес збільшення кількості творчих завдань має поступовий характер: опанували учні правила виконання творчих завдань певного виду – відповідно збільшується їхня кількість. Дослідники зазначили, що починати краще з тематичних уроків, мета яких – об'єднати мову та мовлення, а результатом таких уроків має стати створення учнями власних текстів. Саме тематичні уроки на мовленнєвій основі дають змогу включити учнів в активний процес мовленнєвої творчості (Костюк, Барнич & Мамчич, 2022).

Заслуговує на увагу дослідження Б. Маріної про те, що збільшення обсягу творчих завдань не передбачає відмови від репродуктивних завдань. Але обсяг репродуктивних завдань має бути зменшений рівно до кількості, яка необхідна для формування уявлень і знань в учнів (Маріна, 2019).

Отже, творчі завдання формують найголовніше: потребу в самовираженні, у співпереживанні, почуття слова, вміння переносити та пов'язувати знання з різних галузей, розмірковувати над різними фактами та явищами. Тим самим створюються умови для розкриття всіх інтелектуальних можливостей дітей.

Зазначимо, що для індивідуального розвитку школярі, через їхню літературну творчість, дуже важливими є такі теми, що надають учневі повну свободу у виборі жанру та навіть, якоюсь мірою, змісту свого твору.

Особливого значення набуває формулювання тем, їхнє емоційне представлення. Щодо розуміння значення формулювання тем, на думку О. Павлик та Н. Соколова, важливо викликати здивування дітей, мажорний настрій, інтерес до роботи, бо цей аспект дуже важливий для мотивації мовленнєвої творчості, адже саме те, як відреагує учень на завдання, багато в чому визначає його виконання. Також, формулювання тем має відповідати очікуваному результату: багатоаспектному охопленню дійсності, прояву емоційно-оцінного судження, тобто торкатися не тільки розуму, а й почуттів учня (Павлик & Соколова, 2022).

Важливим структурним компонентом системи роботи з розвитку креативного мислення учнів є уроки літератури, побудовані на основі технології педагогічних майстерень. Під час цих уроків через читання та письмо забезпечується розвиток таких якостей особистості, як суб'єктність, рефлексивність, критичність мислення, креативність. Майстерня – одна з інтенсивних технологій навчання, що залучає кожного з її учасників до «самобудівництва» своїх знань через критичне ставлення до наявних відомостей, інформації, що надходить, і самостійне розв'язання творчих завдань.

Розглянемо докладніше цілі, завдання та алгоритм побудови педагогічної майстерні.

Цілі уроків-майстерень: формування вміння ставити проблему, творчо шукати відповідь; розвиток креативності; виховання впевненості у своїх творчих здібностях.

Побудова майстерні відбувається за певним алгоритмом, має щонайменше два етапи та будується за певним планом.

I етап.

1. «Індуктор. Перше завдання в майстерні, що мотивує подальшу діяльність учасників. Є дві необхідні умови такого завдання: по-перше, воно має актуалізувати особистий досвід кожного, пов'язаний так чи так (інколи парадоксально) зі змістом подальшої діяльності; по-друге, завдання має надати відомий вибір учаснику, що створює інтерес, увагу, певне несвідоме здивування. Це психологічно готує до подальшого руху творчої думки» (Пономарьова, 2015: 4).

2. Створення творчого продукту, індивідуально або в груповій взаємодії.

3. «Соціалізація», тобто пред'явлення створеного продукту всім учасникам (афішування та читання текстів, виставка малюнків тощо), поєднання індивідуальних результатів, колективна робота. Соціалізація дає змогу зрозуміти напрямок, способи діяльності інших учасників, співвіднести результати, оцінити ідеї та гіпотези.

4. Проміжна рефлексія та самокорекція діяльності. Формування інформаційного запиту (вибудовування нових проблем).

II етап.

1. Звернення до нової інформації та її обробка.

2. Коригування творчого продукту або створення нового варіанта версії, гіпотези тощо. Групова або індивідуальна робота.

3. Соціалізація.

4. Загальна рефлексія та вихід на нову систему проблем.

Зазначимо, що можливі й інші варіанти алгоритму роботи при дотриманні загальних принципів і правил ведення майстерні.

Педагогічна майстерня, так само як і урок, передбачає вивчення нової інформації. Найрізноманітніші педагогічні прийоми роботи з інформацією – від елементів гри до роботи зі словником – можуть бути включені до неї. За часовою тривалістю майстерні поділяються на «одноактні» (від однієї години до 3-4 навчальних годин поспіль) і на майстерні тривалої дії, коли робота переривчаста, може тривати тиждень (метод «занурення»).

Важливо, як зауважила К. Пономарьова, відбираючи художні тексти для майстерень, зважати на рівень лінгвістичного та літературного розвитку учнів, естетичну та пізнавальну цінність тексту, осяжність текстового простору, багатство й оригінальність художніх образів у творі (Пономарьова, 2015).

Загально визнано, що накопичення досвіду практичних дій, розвиток пам'яті, мислення, підвищують у дітей молодшого шкільного віку почуття впевненості у своїх силах, що виражається здатністю швидко та легко знаходити нові рішення, проявляється в умінні знаходити альтернативні стратегії розв'язання проблем, оперативно змінювати напрямок для розв'язання будь-якого завдання. Навчання набуває усвідомленого, цілеспрямованого характеру, учні можуть самостійно обрати вид діяльності, вигадувати та створювати якісно новий продукт, що характеризується здатністю детально, творчо розробляти наявні ідеї та приділити увагу деталізації й детальності виконаної творчої роботи (Сич, 2021).

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, обсяг творчих завдань, що розв'язують на початковому етапі навчання, надзвичайно великий та складний: від розв'язання головоломок до винаходу нової моделі або іншого продукту. Важливо, що під час їхнього розв'язання відбувається розвиток творчості, спостережливості, уміння зіставляти й аналізувати, комбінувати, знаходити зв'язки та залежності, закономірності тощо, усе те, що в сукупності й становить творчі здібності та сприяє розвитку креативного мислення.

Підсумовуючи розглянуту проблему, констатуємо, що уроки української мови містять потенціал для розвитку креативного мислення у дітей молодшого шкільного віку. За допомогою творчої діяльності в дітей формується алгоритм дій у вираженні своєї ідеї – уміння діяти не за шаблоном, розвиток основних психічних процесів, задоволення потреби в продуктивній творчій та креативній діяльності, активно проявляється творчий потенціал, відбувається вдосконалення технічних умінь і навичок, розвиток здібностей застосовувати різні засоби виразності креативності.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Качак, Т. (2021). Креативність учителя й учнів у процесі реалізації змісту й завдань літературної освіти у початковій школі. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти* : зб. матер. V Міжнар.наук.-практ. Інтернет-конф. (Вінниця, 22-23 квітня 2021 р.). Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, (10), 190–194.

Костюк, Л., Барнич, О. & Мамчич О. (2022). Креативність та критичне мислення як елементи навичок технології «4К» на уроках української мови в НУШ. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Київ: Вид-ий дім «Гельветика», (86), 113–118.

Маріна, Б. (2019). Методичні аспекти використання інтерактивних методів

навчання на уроках української мови у початковій школі. *Молодий вчений*, 9 (73), 355–358.

Павлик, О., Соколова, Н. (2022). Практика використання онлайн-застосунків на уроках української мови в початковій школі. *Proceedings of I International Scientific and Practical Conference "Scientific progress: innovations, achievements and prospects"* (Munich, 9-11 October 2022). MDPC Publishing, Munich, Germany, 247–249.

Пономарьова, К. (2015). Нестандартні форми організації навчання української мови в початкових класах. *Початкова школа*, (12), 1–5.

Сисоєва, С. (2006). Основи педагогічної творчості: підручник. Київ: Міленіум.

Сич, М. (2020). Використання вправ з Lego на уроках української мови в початковій школі. *Наука. Освіта. Молодь*: матер. XIII Всеукр. наук. конф. студентів та молодих науковців (Умань, 22 квітня 2020 р.) / за ред. О. І. Безлюдного. Умань: Візаві, 215–218.

Ткачук, М. (2021). Використання ігрових завдань у розвитку креативного мислення молодших школярів. Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: зб. матер. V Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (Вінниця, 22-23 квітня 2021 р.). Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, (10), 414–418.

Явоненко, М. В. (2007). *Система творчих завдань міжпредметного характеру як засіб розвитку літературно-творчих здібностей молодших школярів*. (дис... канд. пед. наук). Чернігівський держ. педагогічний університет ім. Т. Г. Шевченка. Чернігів, Україна.

REFERENCES

Kachak, T. (2021). Kreatyvnist uchytelia y uchniv u protsesi realizatsii zmistu y zavdan literaturnoi osvity u pochatkovii shkoli [Creativity of the Teacher and Pupils in the Process of Implementing the Content and Tasks of Literary Education in Primary School]. *Aktualni problemy formuvannia tvorchoi osobystosti pedahoha v konteksti nastupnosti doshkilnoi ta pochatkovoї osvity : zb. mater. V Mizhnar.nauk.-prakt. Internet-konf. (Vinnytsia, 22-23 kvitnia 2021 r.), (10), 190–194. Vinnytsia: TOV «Merkiuri-Podillia [in Ukrainian].*

Kostiuk, L., Barnych, O., & Mamchych O. (2022). Kreatyvnist ta krytychne myslennia yak elementy navychok tekhnolohii «4K» na urokakh ukrainskoi movy v NUSh [Creativity and Critical Thinking as Elements of “4K” Technology Skills at Ukrainian Language Lessons in New Ukrainian School]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy, (86), 113–118. Kyiv: Vyd-yi dim «Helvetyka» [in Ukrainian].*

Marina, B. (2019). Metodychni aspekty vykorystannia interaktyvnykh metodiv navchannia na urokakh ukrainskoi movy u pochatkovii shkoli [Methodical Aspects of Using Interactive Teaching Methods at Ukrainian Language Lessons in Primary School]. *Molodyi vchenyi, 9 (73), 355–358 [in Ukrainian].*

Pavlyk, O., & Sokolova, N. (2022). Praktyka vykorystannia onlain-zastosunkiv na urokakh ukrainskoi movy v pochatkovii shkoli [Practice of Using Online Applications at Ukrainian Language Lessons in Primary School]. *Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference "Scientific progress: innovations,*

achievements and prospects» (Munich, 9–11 October 2022), 247–249. MDPC Publishing, Munich, Germany [in Ukrainian].

Ponomarova, K. (2015). Nestandardni formy orhanizatsii navchannia ukraïnskoi movy v pochatkovykh klasakh [Non-Standard Forms of Organization of Teaching Ukrainian Language in Primary Classes]. *Pochatkova shkola*, (12), 1–5 [in Ukrainian].

Sysoieva, S. (2006). *Osnovy pedahohichnoi tvorhosti: pidruchnyk [Basics of Pedagogical Creativity: a Textbook]*. Kyiv: Milenium [in Ukrainian].

Sych, M. (2020). Vykorystannia vprav z Lego na urokakh ukraïnskoi movy v pochatkovii shkoli [Using Lego Exercises at Ukrainian Language Lessons in Primary School]. *Nauka. Osvita. Molod: mater. XIII Vseukr. nauk. konf. studentiv ta molodykh naukovtsiv (Uman, 22 kvitnia 2020 r.)*, 215–218. O. I. Bezliudnyi (Ed.). Uman: Vizavi [in Ukrainian].

Tkachuk, M. (2021). Vykorystannia ihrovykh zavdan u rozvytku kreatyvnoho myslennia molodshykh shkoliariv [Using Game Tasks in the Development of Creative Thinking of Younger Schoolchildren]. *Aktualni problemy formuvannia tvorchoi osobystosti pedahoha v konteksti nastupnosti doshkilnoi ta pochatkovoï osvity: zb. mater. V Mizhnar. nauk.-prakt. Internet-konf. (Vinnytsia, 22-23 kvitnia 2021 r.)*, (10), 414–418. Vinnytsia: TOV «Merkiuri-Podillia [in Ukrainian].

Yavonenko, M. V. (2007). Systema tvorchykh zavdan mizhpredmetnoho kharakteru yak zasib rozvytku literaturno-tvorchykh zdibnostei molodshykh shkoliariv [System of Creative Tasks of Interdisciplinary Nature as a Means of Developing Literary and Creative Abilities of Younger Schoolchildren]. *Candidate's thesis. Chernihivskiy derzh. pedahohichnyi universytet im. T. H. Shevchenka. Chernihiv, Ukraina* [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

У статті наголошено, що вагомого значення в сучасній освіті набуває початкова ланка, яка закладає фундамент загальноосвітньої підготовки учнівської молоді та регульована Концепцією НУШ, передбачає формування всебічно розвиненої, соціально адаптованої, креативно мислячої особистості здатної до активної самореалізації у будь-якому виді діяльності. Зазначено, що розвиток творчості, креативного мислення особистості здійснюється тим ефективніше, чим раніше починається цей процес. Наголошено, що одним з актуальних засобів розвитку креативного мислення на уроках української мови в початковій школі є творчі завдання. Розглянуто систему творчих завдань із розвитку креативного мислення учнівської молоді, їхні рівні складності та наведено приклади завдань, що запроваджувалися на уроках української мови. Зауважено, що творчі завдання формують найголовніше: потребу в самовираженні, співпереживанні, почуття слова, вміння переносити та пов'язувати знання з різних галузей, розмірковувати над різними фактами та явищами. Звернуто увагу, що важливим структурним компонентом системи роботи з розвитку креативного мислення учнів є уроки літератури, побудовані на основі технології педагогічних майстерень. Під час цих уроків через читання та письмо забезпечується розвиток таких якостей особистості, як суб'єктність, рефлексивність, критичність мислення, креативність. Розкрито цілі, завдання та алгоритм (має два етапи та будується за певним планом) побудови педагогічної майстерні. Констатовано, що уроки української мови

містять потенціал для розвитку креативного мислення у дітей молодшого шкільного віку. За допомогою творчої діяльності в дітей формується алгоритм дій у вираженні своєї ідеї – уміння діяти не за шаблоном, розвиток основних психічних процесів, задоволення потреби в продуктивній творчій та креативній діяльності, активно проявляється творчий потенціал, відбувається вдосконалення технічних умінь і навичок, розвиток здібностей застосовувати різні засоби виразності креативності.

Ключові слова: творчі завдання, креативне мислення, уроки української мови, педагогічна майстерня, початкова школа.

УДК 373.3.016:811.161.2'35

**CHARACTERISTICS OF PEDAGOGICAL CONDITIONS
FOR FORMATION OF SPELLING AWARENESS IN APPLICANTS OF
PRIMARY EDUCATION**

**ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ
ФОРМУВАННЯ ОРФОГРАФІЧНОЇ ПИЛЬНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

Світлана Помірча

кандидат філологічних наук,
доцент,
E-mail: swetlanapom@gmail.com
ORCID 0000-0003-1636-3239
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет», Україна

Svetlana Pomircha

Ph.D. of Philological Sciences,
Associate Professor,
E-mail: swetlanapom@gmail.com
ORCID 0000-0003-1636-3239
SHEI “Donbas State Pedagogical
University”, Ukraine

Вікторія Івашкіна

здобувач 2 (магістерського) рівня
вищої освіти спеціальності
013 Початкова освіта
E-mail: averinaviktorija59@gmail.com
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет», Україна

Victoria Ivashkina

applicant of 2 (master's) level
higher education specialty
013 Pochatkova osvita
E-mail: averinaviktorija59@gmail.com
SHEI “Donbas State Pedagogical
University”, Ukraine

ABSTRACT

The article emphasizes that one of the most difficult, most significant, and extremely important tasks of an institution of secondary comprehensive education remains the mastery of written speech by student youth, in particular spelling awareness, and spelling norms of writing, because competent writing is an indicator of their language culture and education. It is noted that formed and developed orthographic awareness is the ability to find orthograms in words intended for writing, as well as to determine their types, and its absence or insufficient formation is one of the main reasons for errors in spelling that schoolchildren make. It is also noted that in order to develop orthographic awareness, pupils need to develop general linguistic skills (to identify stressed-unstressed syllables, to distinguish voiceless and